

nom d'una possessió de Binissalem; si bé, tant Mascaró com jo, hi vam oir *Son aguló*.

8) ¿I el cogn. *Aguiló*, que ha passat tan sovint com nom judaic? Sí que és un fet que és un dels noms conspicuus entre els llinatges xuetes: Miquel Forteza (*Jueus conversos*, p. 161) el registra com un dels més freqüents (150 casos). Però són faules allò de lligar-lo amb el nas aquilí corrent entre jueus; que sigui especial d'ells ja no ho negarem tant, per més que el *DAG* en trobi també algun cas, i d'*Aguilós*, a Bna., i *AlcM* 10 vagament Cat., Mall., Val., car bé podrien ser de gent immigrada de l'Illa;² en tot cas res d'hebraic o semític en el nom; ni això ens guiaria vers cap etimologia: són també ben romànics noms xuetes com Picó, Tarongí, Forteza (*Ça-Forteza* fou justament cogn. mall. 15 pròcer). Ve del NL segarrenc?, deriva d'*àguila*? No ho sé pas. I tampoc no podem negar del tot que fos, com em suggeria Josep Pijoan, un NP germ.; car, al costat del gòt. *AGILA*, -ANS, la forma francesa seria *AGILO*. Però en dubto molt havent trobat pocs testimonis 20 d'aquest NP, i no iguals (*Ago*); en el Principat, un sol (*Aebischer, Onom.*, p. 22, troba només *Agela*, i jo lleigeixo *Azilone* en un doc. d'Elna, de 955), i sobretot perquè més aviat esperaríem que s'hi hagués reduït a *Ailo(n)* (crec recordar en efecte un *Eylo*). Més versemblants aquells altres antecedents.

9) En fi, podem en canvi negar del tot que hi hagi relació originària amb el nom del poble de *Guiró* a l'Alt Flamicell. L'única forma viva és *giró* i no conec cap dada documental que li doni variant amb *A-*, com *Aguiró* o *Aguiló* per més que així ho hagin posat en nomenclàtors i mapes geogràfics recents; és per la confusió amb el parònim més conegut: com sigui que aquella és una vall remota, poc freqüentada per geògrafs ni gent forastera. Sens dubte hi ha un NL *Aydi-ro* que figura en el cens de 1359, però en identificar-lo amb *Guiró*, l'*AlcM* ho fa ben a la lleugera, car res no hi indueix en el context. Aquell i «*Aydiro*» són noms ben diferents; i en canvi sí que hi ha semblança amb *Aidí*, situat en el Pallars però a la vall de la Noguera. Com que aquell cens és ple d'errades de còpia, és probable que hi sigui idèntic i que n'hi hagi una en aquella grafia; i si *Aidí* és reducció de *Aidui* —com *Llavorsí*, *Roní*, ho són de *-çui*, *-nui*— encara més fàcil tal errada. Tampoc queda clar si una forma *Idirot* que hem trobat en un doc. d'aquella zona està ben llegit o no, ni si és en el mateix rodal d'*Aidí*, però en tot cas això és encara més diferent de *Guiró*, i no hi ha raó per relacionar-l'hi. Però sí que podem assegurar que cap via fonètica no podria conduir a *Guiró* partint de l'arrel que hem estat examinant; i que tot indueix a veure-hi un nom pre-romà bascoide (així *E. T. C.* I, 126, 141, 145, 222) i relacionat amb *Guerosso* de la vall de Cardós (*E. T. C.*, 126, 128, 150, 233) i els altres NLL pirinencs citats allí; sense parlar ja del basc 55 *gero* 'tard' etc.

10) En canvi, ja la situació geogràfica indica que ve d'*AQUILO*, -ONIS, 'el Nord', el nom de *Guiló*, estany i gran comarcada al capdamunt de la vall de Cardós —extrem N. de l'alt Pallars, en el seu sector central—, 60

a la qual desemboca, en la branca de Lladorre, a Boavi, en direcció N.-S. Oït diverses vegades, per mi mateix, 1934..., 1964, *giló* a Tavascan, i un cop *giló* a Lladorre (1933, p. 8; xxiv, 57 etc.).

¹ Des d'Aragó una variant com aquesta es degué estendre al mossàrab valencià, car hi ha una partida *l agiladó* en el terme de Culla (xxix, 51.47) i un altre *l agilaór* a Onda, 40 k. més al Sud (xxix, 50.19). Significat? Potser un hipòdrom o una lliça? Potser pujada d'un camí on cal agullonar els animals? —

² El fet és que sembla ser més dens que enlloc en el Migjorn valencià, cosa que dissuadeix resoltament d'origen judaic o mallorquí (més aviat pancatalà): en tinc nota (anotat personalment) a Montaner, Cocentaina, Ontinyent, Benidorm, Alfàs, Sella, Xixona; i, esdevingut topònim menor, a Benillup, Finestrat, Tibi i Vila Joiosa; ja a Xàtiva, escriptor l'a. 1600, GGRV 492.

AGUJA

Avui més aviat pron. *Aiija*, és pròpiament el nom d'unes grandioses balmes, abans habitades, i del verbal que les circumda, al capdamunt de les grans canals que cauen sobre la pregonia vall de Sant Aniol, i directament damunt l'esglesiola d'aquest nom, anomenada des d'antic, per aquesta raó, *Sant Aniol d'Aguja*; terme d'Oix, a l'alta Garrotxa. A les Balmes s'havien fortificat els trabucaires, en la narració de *La Punyalada* de MrnVayreda, i per les canals es deixà caure el capitost Ivo, en aquella dramàtica escena, quan es veié acorralat per les esquadres.

Pron. pop. *d'úzza* oït 8 o 10 vegades als pagesos d'aquella vall, que he recorregut tant, de jove (1926) fins a la meua vellesa (només un cop 1962 vaig anotar-hi *lax balmes d'úzza*); l'esglesieta l'anomenen *sant aniofl* i prou, rarament afegint-hi el determinatiu (només Casac. em deia haver sentit un cop (1920), no sé on ni de qui, s. a. *d'úza*).

DOC. ANT. Per primer cop en un diploma reial que Abadal data de 871: «super fluvium Aginnum, vallem nomine Bichilibim, et vallem nomine Agogiam --- usque in Tecum et usque in cacumen montis Bassegoti --- ecclesiam Sti. *Andeoli* fundata» (*Hist. Lgd.* II, pr., col. 367; Ab., *Cat. Car.* I, 177). L'he citat in extenso, perquè es vegi com va acompanyat del nom del riu Tec, i del del Puig de Bassegoda; ultra aquest, un riu *Aginnum* de difícil identificació, i separat de la nostra vall per aqueixa vall *Bichilibim*.¹ Però havent-hi aquesta separació es compren que *Fluvium Aginnum* no deu ser el de la vall que ens interessa (sí un de pròxim), que al capdavall el de St. Aniol, no és riu sinó la *Riera de Sant Aniol*; potser el Llierca?, potser la gran, ampla i fonda Riera de Borró? (del qual nom aquell *Bich.* ja no difereix tant). Raó geogràfica que acaba de dissuadir-nos de la suggerència, que feia Coll i Alentorn, d'un lligam etimològic amb el nom d'*Agogia/Aguja*; ço que d'altra banda és impossible morfològicament i inviable en tot sentit lingüístic.